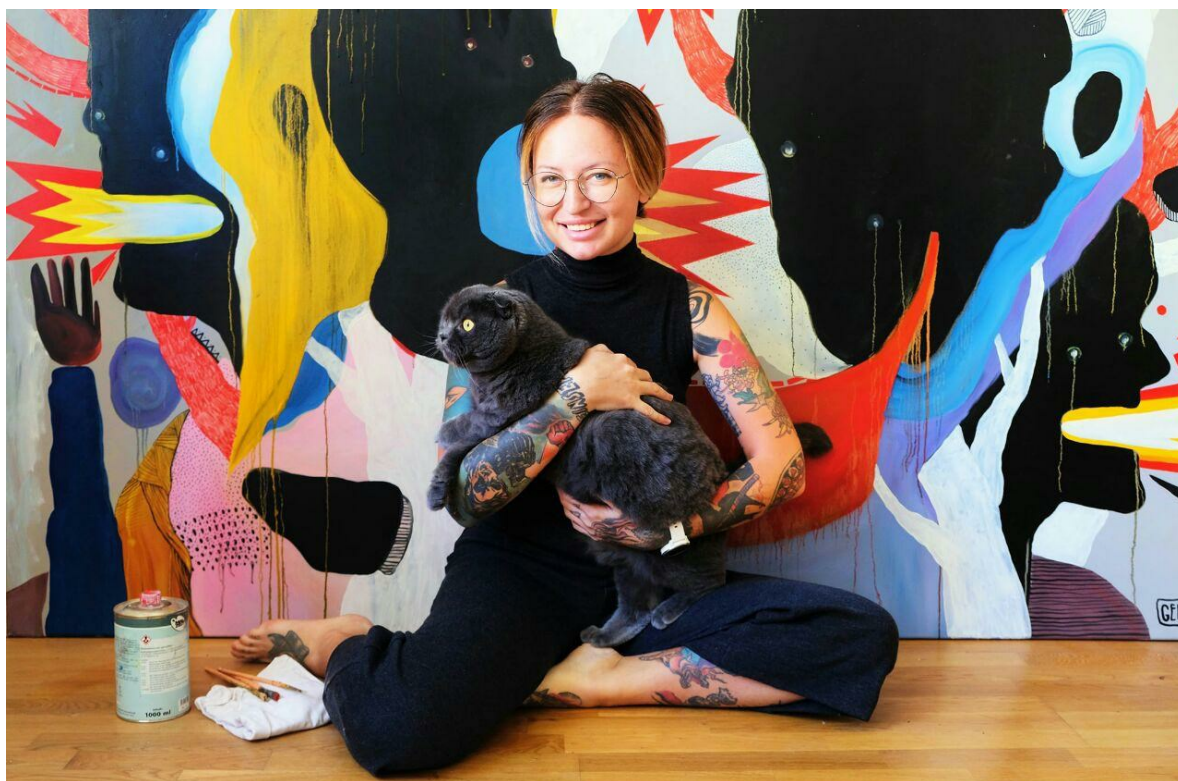

ПРО ЖИВОПИС
КІНО
ЛІТЕРАТУРА
ОБРАЗОТВОРЧЕ
ПОДКАСТИ
ІНШЕ

Бозна-шо, або митці періоду Незалежності

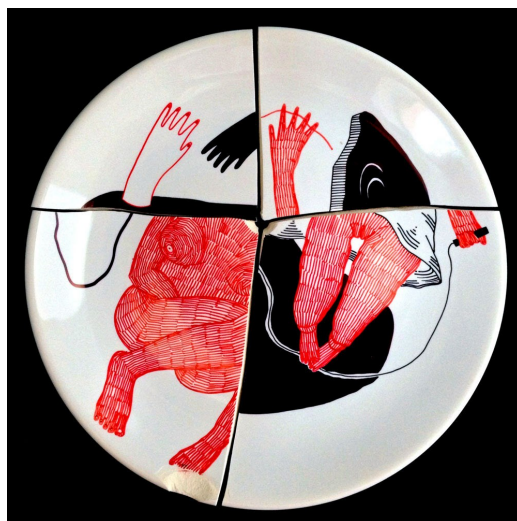
Сучасне образотворче мистецтво України — це переосмислення радянського минулого, війна та постімпресіонізм? Так, якщо ви відвідуєте лише «PinchukArtCentre» і міські вернісажі. Український живопис періоду Незалежності можна поділити на два типи: такий, що намагається надолужити пропущене і переосмислити минуле, і такий, що створює нове. Останнє — маловідоме, бо не накладається на попередні традиції. З'ясуємо, чи варто зараз перехреститися і окропити екран свяченою водою, чи дослідити інший бік сучасного українського образотворчого мистецтва.

Маріко Гельман

Спільний знаменник творів мисткині — людина. Утім, кожна серія її робіт — це дослідження окремої теми: тілесність, сексуальність, самоідентифікація чи свідомість (освіта психоаналітикині,

вочевидь, не завадила). Маріко Гельман цікавлять структура психіки та її здатність або неспроможність захищатися, її мотивації дій та компенсаторні механізми. Спойлер: щоб зрозуміти роботи мисткині, читати Фрейда не обов'язково.

Фрагментарна свідомість, розколота травмою, — тема робіт «**Bizarre Objects**» (2017), яка складається з керамічних кіл, складених із уламків. На них зображені дивні об'єкти – частинки тіл, камені, написи. Кожен із героїв інсталяції «Bizarre Objects» здається в'язнем, який як би не шукав виходу і не тікав, усе одно залишається всередині кола — власної свідомості. Він не може врятуватися від полону й приречений на вічну мандрівку з одного уламку на інший. «Bizarre Objects» також ставить питання цілісності людини. Її свідомість або розколота травмою, негативним досвідом, або й взагалі завжди була фрагментною. Утім, може, саме ці уламки разом конструюють цілісність особистості?

«Серія робіт **”Back to Heaven 101”** (2019), — описує кураторка виставки Марта Троцюк, — зачіпає теми суперечливості природи людства, яке захлинається у технічних інноваціях, створюючи собі нові сенси віри, але, водночас, неспроможне відпустити нашаровані на психіку стереотипи поведінки». Скажімо, на картині «Пліт Медузи» Маріко Гельман звертається до оригінальної картини Теодора Жеріко, але наново її переосмислює. Чи не стало людство в епоху гаджетів пасивним? Якщо на картині Жеріко герої намагаються врятуватися з плуту, то на картині Гельман вони сплять, заспокоєні й втішені, що їх колише потік інформації, який чи то вони

обрали самі, чи обрали за них. Узагалі, у серії «Back to Heaven 101» багато релігійних мотивів та алюзій. Та й сама назва пропонує дискусію: «Що таке рай, у який ми хочемо повернутися».

Маріко Гельман досліджує людину через призму психоаналізу та релігії, чим створює баланс між інтелектуальним та емоційним. Іноді це висвітлюється іронічно. Наприклад, у серії робіт «**Alternative Advertising**» (2017) мисткиня переосмислює інтернет-рекламу. Якби її центром уваги були не фізіологічні проблеми, а психологічні, що сталося б?

Творчість Маріко Гельман — це інше сучасне українське мистецтво, яке не зачіпає те, що вже проговорено надцять разів (тоталітарне минуле, війна), а творить нове бачення, спрямоване на сьогодні.

Костянтин Зоркін

Культуролог, «столяр» і художник. Утім, Костянтин Зоркін більш відомий перформансами (не одною Абрамович, як то кажуть). Митця цікавить шаманське коріння мистецтва, тому часто перформанси Зоркіна нагадують прадавні ритуали. Для нього творчість — це магічна практика, яка повинна виводити митця і глядача на новий рівень сприйняття.

Для перформансів Зоркін самостійно виробляє предмети з дерева. Цей матеріал має сакральне значення. Адже дерево – жива істота, тобто має душу. Тому предмет із такого матеріалу — це духовний об’єкт. Під час перформансу Зоркін верховодить дерев’яними об’єктами, і вони стають продовженням його тіла. Наприклад, у перформансі **«Лабораторія ненаправлених дій»** (2016) митець наливав воду, грав на скрипці, сипав сіль, але не власними руками, а дерев’яними кінцівками. Прив’язавши до рук палиці, Зоркін намагався переосмислити автоматичні дії через посередництво духовних об’єктів. Вода, сіль і музика — це магічні елементи, які традиційно виводили людину на позатілесний рівень, у «вищі сфери». Виконання дій з ними не своїми руками дозволяє зрозуміти ці базові процеси по-новому.

Від дійства переосмислення до жертвовного обряду. У перформансі «День кита» (2018) Костянтин Зоркін разом із Сандро Гарібашвілі (з яким співпрацює уже декілька років) презентували святковий ритуал. Вони приносили жертву чомусь Великому, Невідомому, як древні люди. Тут це дерев'яний скелет кита (робота Зоркіна). Митці змішували попіл, воду, олію та інші сакральні речовини, що зазвичай використовують у ритуалах, розмальовували цим обличчя а потім зображали на пергаменті дерев'яним кілком кола та лінії. Усе це символи — образи, які прийшли до нас із древности. У них тисячі років тому була закладена потужна енергія. Усе ритуальне дійство жертвопринесення і святкування — сакральний досвід віддавання і отримання чогось.

Своє мистецтво Костянтин Зоркін пояснює так: *«Для мене досить знати, що життя — це таємниця, а наші спроби розкрити її є найцікавішою грою. Мистецтво, напевно, найближче підбралося до кордону таємного і явного, тому той, хто став на шлях творчості, несе особливу відповідальність. Адже талант — це унікальна можливість контакту з невідомим, причому не тільки для художника, а й через нього, для глядача».*

Один із дерев'яних об'єктів "Скалопендра"

Творчість Костянтина Зоркіна звернена не до локальних тематик, а до всезагальних практик. Митець презентує ритуальні дійства, якими наповнене наше життя, і які ми самі часто не помічаємо. Зоркін вичленовує якусь дію з повсякдення і повертає їй первісну форму, якою послуговувалися предки. Так мистецтво стає засобом повернення пам'яті, поверненням до магічного. Або здобуття інакшого, незвичного досвіду — за допомогою дерев'яних об'єктів чи присутності під час перформансу.

Олена Каїнська

На полотнах мисткині — схематичні 2D образи, статичні і часом казкові. Олена Каїнська не любить, коли її стиль називають примітивізмом, бо цей термін наче «применшує значимість картин». Хоча й не заперечує його, адже вона ніколи не мала художньої освіти і вчилася малювати самостійно, коли працювала копірайтеркою (не всі філологині після університету йдуть у МакДональдз). Її полотна – символічні і мають спільну тему — відчуття захищеності. Так-так, саме того, якого нам всім постійно не вистачає.

"Джерело невичерпних джерел"

Багато сюжетів Олена Каїнська бере із літератури (наприклад, Милорад Павич, Габріель Гарсія Маркес, Бруно Шульц) і трансформує їх у казкові наративи. На картині «**Невичерпне джерело невичерпних джерел**» (2017) мисткиня зобразила диво-птиць (схожих на сирен із грецької мітології), які оберігають вічне дерево життя. Воно мандрує морем у човні — лодії (традиційному слов'янському судні) — і черпає енергію з крові. З одного боку, це полотно — маніфестація ідеї, що все почалося з материнського лона, адже всі символи тут — суто жіночі, а сама композиція нагадує матку. З іншого, «Невичерпне джерело невичерпних джерел» наповнене відчуттям безпеки. Місяць і сонце, а разом із ними диво-птиці, оберігають джерело. Тут немає жодної загрози — навіть тривожне море не навіює небезпеки. Так наче глядач повертається у дитинство: *«Мої картини по-дитячому прості і безпосередні, вони допомагають пригадати дитячий стан безпеки і довіри, стан цікавості до світу, казковості, любові. Так ніби тебе тримають на руках і розповідають казку. Ми забули відчуття безпеки, коли про нас турбуються і нас люблять»*.

"Чайки наплакали море"

Горювати разом під час пандемії можна лиш онлайн. Якщо ви, звісно, не чайки з картини «**Чайки наплакали море**» (2019). Горе однієї птахи розділили інші і виплакували сум разом. Це картина про співчуття, сильну емпатію. Чайки сидять на гілці з омели, що символізує відродження. Незважаючи на те, що сталося горе, тобто світ став менш безпечним, ніж був, птахів оберігають

два сонця, дарують відчуття захисту. У творчості Олени Каїнської це частий мотив — сутність, яка захищає з обох верхніх кутів полотна, нагадує шаманський оберіг.

"Якщо ми будемо дуже тихими і дуже прозорими"

Мисткиня описує свої картини як наївні і прості. Утім, у цьому і полягає їхня суть і глибина: *«Мої картини показують безкінечність видимих і невидимих зв'язків у цьому світі через загадкові сюжети з метафізичним змістом. Як провідниця між світами, я змішую реальність і магію в медитативну форму мого мольфарства»*. Як маніфест своєї творчості, Каїнська обрала висловлення Сквороди: «щоб стати простим, треба спочатку бути складним». У мистецтві вона трансліює внутрішній спокій, безпеку, які не можна знайти ні в тибетських монастирях, ні в книгах самопомочі. Саме цих базових почуттів — захищеності і співчуття — не вистачає ускладненому сучасному живопису.

Роботи Олени Каїнської

Українське образотворче мистецтво періоду Незалежності хоч і має свою провідну тематику (переосмислення, пам'ять), але не одноманітне. Тут є все на будь-який смак: від психоаналізу і шаманства до простої складності. Таке мистецтво не завжди зрозуміле одразу. І можна викрикувати: «Мій п'ятирічний син малює краще», — а можна неквапливо ходити виставками і слухати внутрішній голос — серце, свідомість, душу, поклик предків тощо.

Олексій Гаврилюк

Дивіться також

29 СЕРПНЯ

Сучасне українське кіно: інструкція з користування

СУЧУКРЛІТ
УКРАЇНСЬКЕ

24 СЕРПНЯ

П'ять авторів сучукрліту, з якими не страшно починати

УКРАЇНЦІ ЗА КОРДОНОМ
ЖИВОПИС

19 СЕРПНЯ

Михайло Андрієнко-Нечитайло: поетичність кольорів та інтелектуальне малярство

ЛГБТ+
КІНЕМАТОГРАФ

17 СЕРПНЯ

Крізь терни до «Оскарів»: геї у сучасному кіно

КОНТАКТИ
ПРО НАС
PUSTOPROJEKT © 2018

ПУСТО — ЦЕ НЕАКАДЕМІЧНИЙ ПРОЄКТ ПРО ЛІТЕРАТУРУ, ЖИВОПИС ТА КІНО.
ПРОСТО ПРО СКЛАДНІ РЕЧІ.